

بکنند و بعرض مجلس برسانند و قانون هم در مجلس تحت شور باشد يك قانونی که یکسال کمیسیون در آن دقت کرده حتی در شمیران ایام تعطیل از صبح تا شام در آن مطالعه کرده اند حالا خوبست بگذارند این قانون بمجلس بیاید و آن يك ماده را که خوب نمی دانند و حیات و موات يك مملکتی در رد و تصویب اوست رد بکنند . اینکه این قدر اشکال ندارد .

نایب رئیس - چون در این مسئله مذاکرات کافی است دو پیشنهاد شده یکی برای روز شنبه جزو دستور شود و یکی بجای لایحه نطق حالا هر کدام را آقایان قبول می کنند بفرمایند . آقای سلیمان میرزا .

(اجازه)

سلیمان میرزا - در خصوص کمیسیونیکه می فرمایند مایوس هستیم امروز عصر یکساعت بغروب تشکیل خواهد شد و اگر آقایان دقت بفرمایند آنوقتیکه این تصمیم و نظریه اتخاذ شد که يك کمیسیون به این امر رسیدگی کند از نقطه نظر اهمیت قانون انتخابات بود زیرا قانون انتخابات را نمیتوان با سایر قوانین مقایسه کرد . دوره های مجلس و تشکیل قوه مقننه بواسطه این قانون تغییر پیدا میکند بنابراین اگر کمیسیون قبلا يك مطالعاتی بکنند و نظریات خود را بمجلس پیشنهاد کنند که بدون مذاکرات طولانی این مسئله از مجلس بگذرد شاید بهتر باشد و گمان می کنم اکثریت مجلس که در سابق رأی داد این نظرها داشت و اگر تا بحال کمیسیون منعقد نشده بواسطه اینستکه (خود آقایان بهتر میدانند) بعضی چیزها خواهی نخواهی در بعضی کارها اثر میکند يك بجزاناتی در بعضی مواقع پیش می آید که نمی گذارد بعضی کارها بگذرد برای این نیست که عملی نشده یا کمیسیون تشکیل نشده است و چون همه می خواهیم که این قانون زودتر بگذرد اگر حالا مطرح شود اول باید شور اول را نمود .

بعد شور دوم و در تمام موارد شور شود و آقایان یکان یکان حرف بزنند ولی اگر در کمیسیون این مسئله حل شود يك لایحه برای مواد اضافی پیشنهاد خواهند کرد و فقط در آن لایحه شور اول و دوم می شود و خیلی از مذاکرات کمتر می شود بنابراین انشاءالله آقایانی که می فرمایند در فراکسیون انتخاب شده اند و هنوز نیامده اند تأکید بفرمایند امروز یکساعت بغروب تشریف بیاورند که کمیسیون منعقد شود شاید در هفته آینده راپورت بدهند که همه به آرزوی خود برسیم و مسئله خاتمه پیدا کند.

نایب رئیس - نزدیک ظهر است مذاکرات کافی نیست ؟

حاج میرزا مرثضی - بنده در

دستور عرض دارم .
نایب رئیس - عده برای رأی کافی است .
آقا میرزا علی کازرونی - خیر برای رأی کافی نیست .
نایب رئیس - پس جلسه را ختم میکنیم دستور روز شنبه لایحه گل سرخ خواهد بود .

(مجلس مقارن ظهر ختم شد)

رئیس مجلس - **مؤتمن الملک**

جلسه ۲۱۹

صورت مشروح مجلس يوم شنبه ۱۴ دلو ۱۳۰۱ مطابق ۱۶ جمادی الثانی ۱۳۴۱

مجلس ۲ ساعت قبل از ظهر برپاست آقای مؤتمن الملک تشکیل گردید

صورت جلسه يوم پنجشنبه ۱۲ داورا آقای امیرناصر قرائت نمودند

رئیس - آقای حاج سیدالمحققین (اجازه)

حاج سیدالمحققین - بنده در صورت جلسه عرضی ندارم

رئیس - صورت جلسه گویا ایرادی ندارد ؟ آقای حاج سیدالمحققین (اجازه)

حاج سیدالمحققین - خبر کمیسیون فوائد عامه راجع بکبریت سازی مازندران حاضر شده است مذاکره زیادی هم لازم ندارد و خوب است مطرح شود

رئیس - آقای حاج میرزا علی محمد (اجازه)

حاج میرزا علی محمد دولت آبادی - یکی از لوايح مفیده که برای ما از اهم لوايح است بعقیده بنده لایحه معاکمه وزراء است و بنده نمی دانم آیا کمیسیون در آن نظریات خودش را تکمیل کرده است یا نه اگر نظریات خودش را تکمیل کرده است چرا بمجلس نمی فرستند خوب است آقای مخیر کمیسیون علت نفرستادن راپورت آنرا بمجلس بیان فرمایند چون مدت ما کم است و بعقیده بنده گذراندن این لایحه در این مجلس باعث افتخار ما خواهد بود

رئیس - آقای آقا سید یعقوب (اجازه)

آقا سید یعقوب - بنده خواستم عرض کنم در جلسه قبل دستور لایحه امتیاز گل سرخ معین شد حالا اگر همان لایحه جزء دستور می شود که عرضی ندارم و اگر چیزی دیگری را جزء دستور میگذارند عرایض خودم را عرض کنم

رئیس - آقای مدرس (اجازه)

مدرس - در مسئله معاکمه وزراء که آقای حاج میرزا علی محمد فرمودند بنده هم چون عضو کمیسیون هستم مجبورم عرض کنم که یک مسئله اتفاق افتاده است که

باعث تعویق تقدیم لایحه معاکمه وزراء بمجلس شده است و آن مسئله این است که پیشنهاد کنندگان این قانون یکقدری بی تناسب مواد قانون معاکمه وزراء را پیشنهاد کرده بودند و بعضی از مواد مجازات عرفی را ضمیمه این قانون کرده بودند و این لایحه که تحت نظر آمد قریب صدماده بود و آقای منصور السلطنه قریب سه هفته است آن لایحه را برده اند که تحت مطالعه گذارند و هنوز یکمسیبون عودت نداده اند والا اعضاء کمیسیون که یکی بنده هستم نظریاتمان را در آن قانون تکمیل کرده ایم بهر جهت سبب تعویق آن کمیسیون نبوده است و چنانچه فرمودند مسئله خیلی مهمی است و امیدوارم زودتر بمجلس بفرستند که تکلیف آن معلوم شود .

رئیس - آقای شیخ الرئیس (اجازه)

شیخ الرئیس - پیشنهادی که بنده راجع بقانون انتخابات تقدیم کردم که کمیسیون از طرف فراکسیونها تشکیل شود و قابل توجه شد نظرم این بود که نظریات مشترکی پیدا شود و زودتر این قانون بگذرد و پس از آنکه کمیسیون تشکیل شد معلوم شد آن زودی که بنده در نظر داشتم توافق نظری پیدا نخواهد شد و پریروز قرار شد بنده در مجلس امروز عرض کنم که قانون انتخابات هم مثل سایر قوانین بمجلس آمده و مطرح شود و سایر رقفا هم که برای عضویت کمیسیون انتخاب شده بودند همین نظرها داشتند و در حقیقت معنی این مطلب این است که مجلس رأی بدهد پیشنهاد سابق بنده که قابل توجه شده بود چون موضوع پیدا نکرد رد شود و قانون انتخابات مثل سایر قوانین بمجلس آمده و مطرح شود و منتظر اخذ نتیجه از طرف کمیسیون نشود و حالا اگر مجلس اجازه بدهد بعد از لایحه امتیاز گل سرخ مطرح شود

رئیس - آقای حاج میرزا عبدالوهاب (اجازه)

حاج میرزا عبدالوهاب - بنده هم همین فرمایشی که شاهزاده شیخ الرئیس فرمودند خواستم عرض کنم ولی چون پریروز در آخر جلسه عده برای رأی گرفتن کافی نبود خوب است حالا رأی گرفته شود که قانون انتخابات قبل از لایحه امتیاز گل سرخ مطرح شود

رئیس - آقای دست غیب (اجازه)

حاج سید محمد باقر دست غیب مسئله قانون انتخابات چندین جلسه است مذاکره می شود که جزء دستور شود و تصور میکنم آقایان می خواهند انتخابات عقب بیفتد و فترت پیش بیاید (جمعی از نمایندگان هیچکس چنین عقیده ندارد) زیرا اگر بنا باشد قانون انتخابات بمجلس

بیاید لا اقل سه چهار ماه طول میکشد تا مواد این قانون بگذرد و همانطور که سابقاً هم عرض کردم بهتر این است چند ماده که بقانون انتخابات اضافه شده است در آن مواد مذاکره کنیم و تکلیف آنها را معین کنیم والا اگر بنا باشد در تمام مواد قانون انتخابات تجدید نظر شود تصور نمی کنم مجلس چهارم موفق شود این قانون را بگذراند

رئیس - آقای نصرت الدوله (اجازه)

نصرت الدوله - بنده فقط در فرمایشات آقای دست غیب يك اظهاری شنیدم که آنها باعث تأسف من شد البته قانون انتخابات قانونی است خیلی مهم و عموم و کلاء هم علاقمند می باشند که زودتر این قانون تصویب شود ولی آقایان و کلاء با طرز این قانون خواه موافق باشند خواه مخالف هیچوقت حاضر نیستند که آقای دست غیب این نسبت را بآنها بدهد که می خواهند انتخابات را عقب بیندازند از بدو تشکیل مجلس همه آقایان معتقد بودند که باید تمام قوایشانرا صرف این بکنند که فترت پیش نیاید و هنوز هم این نظر برای عموم باقی است و چنانچه سابقاً هم عرض کردم حالا هم برای استحضار خاطر آقایان باز متذکر می شوم موقعبیکه راجع بتمدید در مجلس مذاکره بود بنده در جواب ایرادی که آقای مساوات فرمودند عرض کردم تا قانون جدید انتخابات از مجلس نگذرد قانون سابق نسخ نخواهد شد حالا هم آقای دست غیب بهیچوجه نگران نباشند و اگر قانون انتخابات جدید در این دوره نگذرد قانون انتخابات سابق بحال خود باقی و اجرا خواهد شد

رئیس - پیشنهادی است از طرف آقای شیخ الاسلام

(بشرح ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد میکنم قانون انتخابات در جلسه اول امروز مطرح شود و توضیحی هم دارم
رئیس - آقای شیخ الاسلام اصفهانی (اجازه)

شیخ الاسلام - بنده عرایضی که راجع بقانون انتخابات بعرض میرسانم بعقیده خودم فقط ادای وظیفه است آقایانی که از وضعیات اصفهان مسبقند می دانند لازم نیست بنده عرض کنم پریروز بنده از انقاد کمیسیون اظهار یأس کردم و حضرت والا شاهزاده سلیمان میرزا اظهار امیدواری کردند و معلوم شد هیچکدام هم خلانی عرض نکردند بودیم بنده مایوس بودم که کمیسیون تشکیل شود و نتیجه از تشکیل کمیسیون بگیریم و ایشان معتقد بودند که کمیسیون تشکیل می شود و پریروز که اعضاء کمیسیون فرمایش ایشان مصداق پیدا کرد و بعد از آنکه اعضاء حاضر شدند تصمیمی که نافع باشد گرفته نشد یعنی يك

مطلب اساسی که مطرح شود در کار بنود ششفر نماینده از طرف سه جمعیت حاضر شدند.

آقای آصف الممالک هم که مخیر کمیسیون انتخابات بودند ایشان هم حاضر شدند و عده هفت نفر شد بالاخره آقای ملک الشعراء پیشنهاد کردند که بهتر این است این مطلب را بنیاداً به مجلس توضیحاتی دادند که این کمیسیون باین همه اختلافاتی که در جمعیتها راجع باین مسئله هست موفق بجل قضیه نخواهیم شد بنده و حضرت والا که از يك جمعیت انتخاب شده بودیم نیا و اثباتاً اظهاری نکردیم ولی بنده اخلاقاً با پیشنهاد آقای ملک الشعراء موافق بودم و آقای شیخ الرئیس هم رفع درد سر از همه کردند و فرمودند پیشنهاد سابق را در مجلس مسترد می دارم و امروز هم مسترد داشتند این قانون انتخابات که آقایان می فرمایند ششماه هفت ماه طول میکشد تا تصویب مجلس برسد بعقیده بنده این نیست و تصور میکنم تمام اشکالات سردو ماده این قانون انتخابات جدید است و الا همه آقایان هم می دانند تمام اشکالاتی که در قانون انتخابات سابق بود در قانون انتخابات جدید رفع شده است مثلاً در قانون انتخابات جدید کارزار عین راحرت کرده اند.

زیرا مطابق قانون انتخابات سابق معمول بود که رعایای بی چاره از پنج فرسخی شش فرسخی می آمدند تعرفه میگرفتند و می رفتند و پس از مدتی مجبور بودند بیایند و رأی بدهند و در قانون انتخابات جدید این اشکال مرتفع شده است باین طریق که بکمر تبه می آیند تعرفه میگيرند و رأی می دهند و میروند عقب کارشان بهر جهت این قبیل اصلاحات زیاد دارد و اینها يك مسائلی نیست که محل اختلاف باشد بعلاوه اگر آقایان مایل باشند قانون انتخابات بکنزد و چنانچه پریروز در ظرف بیست دقیقه يك قانون ۶۴ ماده را رأی دادند که اجرا شود قانون انتخابات را هم اگر متماثل باشند هیچ اشکالی ندارد در دو جلسه که مذاکره شود میگذرد و منتهی دو ماده در این قانون انتخابات جدید هست که بعقیده بعضی از آقایان مطابق صلاح مملکت نیست.

یکی از آن دو ماده تمديد است که من هم با شاهزاده سلیمان میرزا در این خصوص موافقم و این ماده باعث نگرانی است زیرا حسب ظاهر مخالف با قانون اساسی است چنانچه يك روز آقای داور فرمودند که دوروز تمام من در این باب صحبت خواهم کرد یکی هم ماده است که میگوید و کیل باید از اهل محل یا لاقلاً پنجسال در محل اقامت داشته باشد بهر جهت خواستم خاطر آقایان رامستحضر کنم باینکه این يك طرح قانونی است که ترتیب داده شده و چهل و دو نفر از آقایان نمایندگان آن را امضاء کرده اند و پنج نفر

هم قول داده اند و قتی که این قانون در مجلس مطرح شد در آن رأی بدهند و تقاضای فوریت هم شده است ولی منظور مباحثات است که همه رفقا در تمام اصلاحات خصوصاً این قانون هم دل وهم زبان باشند والا اگر میخواستند عجله کنند ممکن بود يك روزه این پیشنهاد به مجلس تقدیم و تصویب شود ولی قصد ما این است که با اتحاد نظر کارها بگذرد و باین جهت بنده پیشنهاد کردم که این قانون در مجلس مطرح شود و هیچ منافات هم ندارد و بعد از آنکه در مجلس مطرح شد نمایندگان جمعیتها هم با یکدیگر مذاکره کرده و توافق نظر حاصل نمایند این يك طرز قهرقرائی است که لایحه برود بکمیسیون بعد بیاید بمجلس در صورتیکه اگر مقصود کمیسیون بود قریب یکسال کمیسیون دوازده نفری در آن مطالعات لازمه نموده و زحمت کشیده اند پس از آنکه بمجلس پیشنهاد شد مجدداً بر گردد به کمیسیون که توافق نظر پیدا شود این در حقیقت يك طرز قهرقرائی است چنانچه بودجه عدلیه بمجلس آمد و محل اختلاف بود موقمی که در مجلس مطرح بود در موقع تنفس توافق نظر حاصل شده و حالا عقیده بنده این است که این مسئله در مجلس مطرح شود و هیچ منافات هم ندارد که پس از مطرح شدن در مجلس نمایندگان دستجات با هم توافق نظر حاصل کنند بلی من هم خیلی میل دارم که هر چه زودتر تمام قوانینی که در مجلس است تصویب شود ولی در يك روز که نمی شود هر وقت که قانون انتخابات را میخواهند جزء دستور بگذارند یکمده که مخالف با آن هستند میگویند قانون دیگری جری دستور شود و ما که موافق هستیم با قانون انتخابات مجبوریم بآن قانون رأی ندهیم که قانون انتخابات مطرح شود و این ترتیب خوبی نیست.

رئیس - رأی میگیریم به پیشنهاد آقای حاج شیخ الاسلام آقایانی که پیشنهاد ایشان را تصویب میکنند قیام فرمایند (عده قیام نمودند)

رئیس - نتیجه حاصل نشد مجدداً رأی میگیریم آقایانی که پیشنهاد آقای شیخ الاسلام را تصویب میکنند قیام نمایند (نصف حضار قیام نمودند)

رئیس - باز هم بالانکلیف ماند باورقه رأی میگیریم (اخذ آراء بعمل آمده آقایان امیر ناصر و مستشار السلطنه استخراج آراء نمودند نتیجه بقرار ذیل حاصل گردید) ورقه سفید علامت قبول ۴۰ ورقه کبود علامت رد ۴۰

رئیس - عده حضار ۸۱ نفر نباشد بنده هم جزء رأی دهندگان محسوب نشوم در حقیقت هشتاد نفر هستند و چهل نفر رأی داده اند.

این موضوع میماند برای آخر جلسه (گفتند صحیح است)

رئیس - رائی که روز پنجشنبه راجع بلایحه شورای دولتی داده شده بعقیده بنده قانونی نبوده است و برخلاف ماده ۵۷ نظامنامه داخلی است

آقا سید فاضل - خوب است ماده را بخوانند.

(بمضمون ذیل خوانده شد)

ماده ۵۷ - باستثنای موارد فوری هیچ لایحه قانونی را نمی توان قطعاً رأی داده و قبول کرد مگر اینکه دو مرتبه و اقلاً بفاصله پنج روز در باره آن شور شده باشد.

رئیس - فقط سابقه که در این باب هست راجع بامور عدلیه است و خودتان میدانید که برای چه قوانین امور عدلیه را موکول به رأی کمیسیون کرده اند و حالا کم کم می بینم این نظامنامه به تحلیل میرود و نظامنامه که بتحلیل رفت البته قانون اساسی هم بتحلیل خواهد رفت

آقای دولت آبادی (اجازه)

حاج میرزا علی محمد دولت آبادی - بنده یکی از اشخاصی هستم که به پیشنهاد آقای شیخ الرئیس رأی دادم و نظرم باین مطلب بود که ایشان پیشنهاد کردند يك لایحه که از کمیسیون گذشته است بطور موقت بعد از آنکه بمجلس تصویب بودجه او را کرد بموقع اجراء گذارده شود تا بعد صورت قانونیت پیدا کند نظر به سابقه هم که در خصوص امور عدلیه بوده است این يك رأی بی موردی نبوده اگر چنانچه آقایان هم قصدشان راجع به اختیار دادن بکمیسیون عدلیه است که سابقاً مذاکره شده و در ماده واحده اشکال کردند بالاخره مجلس رأی داد حالا اگر چنانچه بخواهند احتیاط بفرمایند که بعد از این امثال این نظائر واقع بشود بنده در این باب عرضی ندارم ولی يك لایحه که از کمیسیون گذشته باشد

و در مجلس هم يك چنین پیشنهادی را آقای شیخ الرئیس میکنند در صورتیکه سابقاً هم تصدیق قانون موقت را نموده اند بعد از اینکه تصدیق کردند و اکثریت موافق شد که بطور موقت بموقع اجراء گذارده بشود تا بعد صورت قانونیت پیدا کند به عقیده بنده محظوری ندارد

رئیس - اگر اینطور باشد و مجلس اختیار خود را بعهده کمیسیون بگذارد يك کمیته بجای مجلس شورای ملی کافی است امروز يك ماده از بین میرود فردا يك ماده دیگر پس فردا ماده دیگر آن وقت دیگر مجلس شورای ملی مورد ندارد.

(از طرف آقایان و کلا صحیح است)

رئیس (آقای شیخ الرئیس) (اجازه)

شیخ الرئیس - البته مقصود بنده از این پیشنهاد طول مدت بود که وقت مجلس را مشغول میکرد و قوانین لازمتری در نظر بود اما سابقه و تکیه گاه بنده راجع باین پیشنهاد یکی قانون موقت بود یعنی تصدیق بودجه مملکت در سنه ۱۳۲۴ و بعد از نظام نامه هم موضوع عدلیه بود که موقتاً در دوره دوم گذشته بود و بنده تصور میکردم همینقدر کافی است ولی آن ماده را که آقا قرائت نمودند گمان میکنم حکومت داشته باشد به پیشنهاد بنده اما بمحض این که این را مالغو کنیم مال عدلیه هم لغو خواهد شد بجهت اینکه هر دو يك مدرک دارد.

شیخ الاسلام - مال عدلیه لغو بود

شیخ الرئیس - عرض بنده این بود اگر حالا میخواهید رد کنید بکنید ولی چون قانون عدلیه حاضر است

و موقتاً دوازده سال است اجرا شده است اگر حالا به عنوان نظامنامه تنها این مطلب لغو شود گمان میکنم بآن قوانین هم تزلزل وارد میآید حالا برای رفع این اشکال پیشنهاد کردم که به این پیشنهاد بنده اخذ رأی شود تا آن پیشنهاد اولی لغو شود که هم پیشنهاد لغو شده و هم تقصی باده نظامنامه و قانون عدلیه وارد نیامده است

پیشنهاد آقای شیخ الرئیس به مضمون ذیل قرائت شد

بنده پیشنهاد میکنم که رأی دوازدهم دوازدهم را راجع باجرائ موقت قانون شورای دولتی که از کمیسیون گذشته و در کلیات آن رأی داده شده بود نقض شود

محمد هاشم میرزا - نصرت الدوله - معتمد السلطنه - دانش

رئیس - آقای نصرت الدوله (اجازه)

نصرت الدوله - در توضیحاتی که آقای شیخ الرئیس نسبت به پیشنهادی که بنده هم شرکت داشتم يك اشاره نسبت به قوانین عدلیه نمودند و این رأی دوازدهم دلو را که مجلس دادخواستند با آن رأی سابق مثال قرار دهند در صورتی که اینطور نیست زیرا راجع بقوانین عدلیه قبل از اینکه قانون بکمیسیون برود مجلس تصمیم کرد و رأی داد که این قوانین بکمیسیون برود و بعد از آنکه کمیسیون تصویب کرد موقتاً اجرا شود آن سابقه اش اینطور بوده است

ولی نسبت باین قانون اینطور نشده است و اعتراضی را که آقای رئیس فرمودند کاملاً وارد است زیرا این قانون بکمیسیون رفته و در کمیسیون تصویب شده بعد بمجلس آمده و بعد از آنکه بمجلس آمد باید تابع نظامنامه باشد و ماده ۵۷ نظامنامه اجازه نمیدهد بعد از اینکه ما در کلیات مذاکره کردیم و بدخول در مواد هم رأی دادیم آن وقت رأی اجرای موقت بدهیم و این بر

خلایف ماده ۵۷ نظامنامه است و ابد آسباهی با رأی که نسبت بقوانین عدلیه داده شده است ندارد و بقوانین عدلیه صدمه وارد نخواهد آورد

رئیس - آقای حائری زاده (اجازه)

حائری زاده - میخواستیم عرض کنیم چون بنده یکی از رای دهندگان بودم لایحه با رأیورتنی که از کمیسیون آمده باید قدری فرق گذاشت صریح ماده ۵۷ لوائح را مینویسد لوائحی که از طرف دولت آمده بدون اینکه شور اول و دومش از مجلس بگذرد بموقع اجرا و عمل گذارده نمیشود

مگر اینکه فوریت آنرا مجلس تصدیق کرده باشد این لایحه ابتدا از طرف دولت تقدیم مجلس شد و از مجلس بکمیسیون رفت این رأیورتن از کمیسیون آمده و شایسته هم بلائحه دولت ندارد و تصور میکنم اگر این اعتراض این لایحه وارد باشد بلوایح عدلیه بیشتر وارد است زیرا آن ها هم لوائح دولت محسوب میشدند که مجلس اجازه داده موقتاً پس از تصویب کمیسیون بموقع اجرا گذارده شود ولی این قانون جزو لوائح دولت محسوب نمیشود يك قانون نیم رسمی شده ابتدا لایحه دولت که آمد مقدم اولش را در کمیسیون برداشتند مجلس برای آن قدمی که خودش باید بردارد و مرحله قانونیش را تمام کند این لایحه را اجازه داد که موقتاً بموقع اجراء گذارده شود و بنده این را مخالف با نظامنامه نمیدانم و باز مجلس حکومت دارد

رئیس - رای میگیریم بپیشنهادی که شده است آقایانیکه این پیشنهاد تصویب میکنند قیام فرمایند (اکثر نمایندگان قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد لایحه خاک سرخ از ماده ششم مطرح است مذاکرات در ماده شش هنوز تمام نشده است

آقای تدین (اجازه) عرضی ندارم رئیس - آقای حاج شیخ اسدالله (اجازه) حاج شیخ اسدالله - بنده موافقم رئیس - ماده هفت قرائت میشود (بمضمون ذیل قرائت شد) ماده ۷ صاحب امتیاز حق دارد هر نوع وسائل نقلیه که برای حمل خاک باسکله ها لازم باشد تهیه واحداث نماید

رئیس - آقای اقبال السلطان (اجازه) اقبال السلطان - خوب است آقای مخیر توضیح بدهند که مقصود از این وسائل

نقلیه چه سائلی است والا کسی مانع حمل و نقل نخواهد بود علت اینکه جزء این قانون شده چیست مخیر - وسایل نقلیه عبارت است از دو چرخه و اتومبیل و هر چیزی که اسباب نقل و استعمال باشد

رئیس - آقای سیدفاضل (اجازه) آقای سیدفاضل - بنده موافقم رئیس - آقای دستغیب (اجازه)

دستغیب - این ماده مبهم است برای اینکه البته باید وسائل حمل و نقل را اختیار داد که تهیه کند ولی چون اینجا وسائل حمل و نقل گل سرخ را مطلق نوشته بنده عقیده ام این است که این ماده ناقص است و باید دولت هم ناظر باشد و حق تفتیش در وسائل حمل و نقل داشته باشد زیرا ممکن است وسائل حمل و نقل تهیه کند و استفاده از آن وسائل بغیر از حمل خاک سرخ هم بنماید پس بهتر است نوشته شود که دولت هم نظارت دارد

رئیس - آقای آقا سیدفاضل (اجازه) آقای سیدفاضل - بنده تعجب میکنم از آقا دستغیب که ایشان اجمال در وسائل حمل و نقل قائل شدند بدیهی است وسائل حمل و نقل يك چیزهایی است که خاک را بتواند ببرد و اینکه اینجا قید میکنیم که دولت در وسائل حمل و نقل باسکله های بتادر نظارت داشته باشد که چیز دیگر حمل نکند این موضوع را خود ماده معین میکند و علاوه آن سائلی که صاحب امتیاز برای حمل خاک تهیه می کند ابداً نمی شود از آن استفاده دیگر کند

مثل اینکه مسافر حمل کند گمان میکنم هیچ این احتمال را نمیدهد و در خصوص نظارت دولت بندهم گمان می کنم در همه مواد من الابد والی الختم باید دولت نظارت داشته باشد

مخیر - راجع بحق نظارت و تفتیش دولت که آقای آقا سید فاضل فرمودند گمان میکنم هیچ محتاج بذکر نیست زیرا که دولت در تمام مؤسسات داخله و خارجه حق تفتیش و نظارت دارد

رئیس - آقای ارباب کیخسرو (اجازه)

ارباب کیخسرو - بنده از آقای مخیر توضیحی می خواستم که آیا اطلاع دارند از سر معدن تا سراسکله چه فاصله دارد و این فاصله را با چه وسائل نقلیه می خواهد حمل کند برای اینکه اگر کاری باشد هیچ مانعی ندارد و هیچ شرطی لازم ندارد که قید کنند و اگر مقصود کاری و دردیگه راه بیندازد که عمومی باشد آن يك ترتیبات دیگری است و تصور می کنم اینجا این مسئله که

ذکر شده است برای چیز دیگر میباشد مطلب دیگر فرضاً صاحب امتیاز خواست راه آهن بکشند این راه آهن اگر در اراضی کسی واقع شد چه صورتی خواهد داشت آیا صاحب زمین مانع نباید بشود در هر صورت مقصود این بود که شرطی بشود تا بعدها اسباب اشکال نشود و اگر غیر از این است خوب است توضیحی بدهند که رفع اشکالت بشود

مخیر - راجع بقاصله که سؤال فرمودند چون محل احتیاج نبوده سؤال نشده و نمیدانم که جواب بگویم و اما اینکه میفرمایند راجع برهه شوشه است که تهیه وسائل نقلیه را صاحب امتیاز حق دارد اگر این عبارت نوشته بود حق با سرکار بود ولی در اینجا بیشتر این چیزی نوشته فقط نوشته که صاحب امتیاز حق دارد هر نوع وسائل نقلیه که برای حمل خاک باسکله ها لازم باشد تهیه واحداث نماید مقصودش این است و اگر بازم محتاج توضیح است باید بعد توضیح داده شود

رئیس - آقای حاج میرزا علی محمد (اجازه) حاج میرزا علی محمد - اگر کارهای کمپانی را بخواهند معین کنند یکی از آنها وسائل نقلیه است یکی اسباب و آلات برای حفر خاک است که تمام آنها را نباید در قانون نوشت اگر مقصود ظاهر ماده است که می نویسد حق تهیه وسائل نقلیه دارد که راه بیندازد و خیلی کارهای دیگر هم می تواند عمل بگیرد میتوان لوازم دیگر تهیه کنند این ماده بعقیده بنده زائد است زیرا خیلی کارهای دیگر کمپانی دارد که هر کدام را از طرف دولت یا مجلس نباید با اجازه دهند که انجام دهد این یکی از موادی است که بظاهر خودش يك ماده زیادی است اگر مقصودی ندارد حذف شود و اگر مخیر مقصودش این است که يك انحصاری می خواهد یا اینکه وسائل نقلیه را آقای حاج معین - التجار صاحب امتیاز راه بیندازد بکلی از بین می رود و بنده باین ترتیب مخالفم چرا بوسیله اینکه گمرک و سائل نقلیه دارد و هدینطور دولت و نقرات هم شاید و سائل نقلیه داشته باشند و باین ماده ما نباید حقوق آنها را تضییع کنیم و اگر صاحب امتیاز می خواهد امتیاز آنها را هم بگیرد آن يك امر دیگری است و باید يك امتیاز دیگری بگیرد که حمل نقل تا اسکله بطور انحصار با خود صاحب امتیاز باشد والا خیلی از کارهای دیگر دارد پس باید همه قید شود

مخیر - بنده عرض میکنم این تحقیقات را نکرده ام و حالا هم شور اول است هر توضیحی که آقایان دارند بفرمایند بنده از وزارت فوائد عامه سؤال میکنم در موقع شور دوم وقتی که این لایحه از کمیسیون بمجلس آمد خدمت آقایان عرض خواهم کرد آنوقت اگر خواستند رای بدهند و

نخواستند رای ندهند ولی عجالتاً بیش از این چیزی نمیتوانم عرض کنم (جمعی گفتند مذاکرات کافی است) رئیس - ماده هشتم قرائت میشود (بشرح ذیل قرائت شد) ماده ۸ صاحب امتیاز جز در موقع حوادث فوق العاده عمومی یا معلی (فرس - مازر) بهیچوجه نمی تواند در پرداخت حقوقی که بموجب ماده دوم مستقر است تملک نماید

تیسره - در مدت فرس مازرو تملک تمام عایدات امتیاز از ادای اقساط سالیانه کسبه عایدات معادن کل سرخ متعلق بدولت خواهد بود

این ماده ترتیب فرس مازور را معین کرده یعنی غیر آن موقع حق تملک ندارد و حالا اگر آمد و تملک کرد چه میشود تبصره می خواهد این را بگوید که اگر تملک کرد چه خواهد شد میگوید در مدت فرس مازور و تملک صاحب امتیاز از ادای اقساط سالیانه کلیه عایدات معادن کل سرخ متعلق به دولت خواهد بود خوب فرض می کنیم فرس مازور کار را معطل کرده و عایداتی ندارد و در اثر حوادثی که پیش آمده صاحب امتیاز منافعی نبرده آنوقت چیزش متعلق به دولت خواهد بود

بملاوه میگوید در موقع تملک تمام عایدات مال دولت خواهد بود باین ترتیب مخصوصاً در موقع تأدیه قسط از ادای آن خودداری میکنند و عمداً نمی دهند اگر جای صاحب امتیاز باشم مخصوصاً نمی دهم برای اینکه دولت بیاورد اموال را ضبط کند زیرا نتیجه چه خواهد بود که پس از تملک دولت میآید و مال را ضبط میکند و بجای صد هزار تومان کمتر عاید دولت خواهد شد - پس این چیز بسیار بسی فایده است

اما در موقع فرس مازور هیچ ذکر کردن نمی خواهد زیرا در مواد بعد دارد که اگر در مواقع فرس مازور صاحب امتیاز استفاده نبرد در مواقع دیگر استفاده خواهد برد

ولی در مورد تملک دولت باید جبراً حقوق خودش را استیفا کند باین معنی که تمام کل سرخ موجوده بلکه غیر موجوده را بخرج صاحب امتیاز معادل حقوق خودش فروخته و حق خود را بردارد و بنده پیشنهادی هم در این موضوع تقدیم کرده ام که هر وقت صاحب امتیاز صد هزار تومان دولت را نداد و تملک کرد دولت حق دارد معدن را تصرف نموده و با خرج صاحب امتیاز آن کل را فروخته و حق خودش را استیفا کند

پس این ماده سرایا هم خودش و هم تیسره اش محل حساست نیست و فایده ندارد

مخیر - خلاصه مذاکرات دوسه مطلب است یکی اینکه آقای زنجانی می فرمایند چرا در صورت عدم تأدیه جزائی در مقابل نیست و اگر صد هزار تومان دولت را نداد چه میشود؟ خوب هر کس طلب هر کس را نداد چه می شود؟ بدیهی است طلبکار باید بعد از مراجع کرده و طلب خود را بگیرد دیگر این محتاج بيك جزای عمومی نیست اما راجع بعسکیت که می فرمایند این مسئله در کمیسیون هم مذاکره شد و قرار بر این دانستند که چون بین اتباع داخله و دولت محتاج بعسکیت نیست و سابقه هم ندارد لذا محتاج

باین شرط نیست برخلاف امتیازات خارجی که حکمیت شده است ولی با اینکه از روی تعداد اگر آقایان می خواهند قید شود پیشنهاد فرمایند و در این مسائل ما باید با وزیر فوائد عامه مذاکره کرده ایشان هم با صاحب امتیاز گفتگو کنند و نتیجه را بما اطلاع دهند البته تصدیق بنده تنها کافی نیست و البته بسته بنظر صاحب امتیاز و وزارت فوائد عامه است

در موضوع تملک و فرس مازور معلوم میشود آقای زنجانی کلمه تملک را طور دیگر تصور فرموده اند مقصود تملک فرس - مازور نیست مقصود این است در موقع فرس - مازور اگر خودش صد هزار تومان مال دولت را داد دیگر دولت مداخله ندارد ولی اگر در تأدیه صد هزار تومان تملک کرد و گفت فرس مازور راجع باینست عمومی است و دولت باید عهده دار امنیت باشد دیگر اعتراضی بر او وارد نیست زیرا دولت که عهده دار امنیت است وقتی بناشد امنیت محفوظ نماید صاحب امتیاز طبعاً استفاده نبرد باید موجودی که در سر معدن دارد او را ببرد دولت که توانسته وسائل امنیتی فراهم آورد که صاحب امتیاز صد هزار تومان را بدهد

ولی يك اقداماتی در عین حال کرده يك خاکمی استخراج کرده باید هر چه هست او را ببرد و چون بواسطه فرس مازور صاحب امتیاز نتوانسته است آن منافعی را که باید عایدش شود ببرد لذا یکسال یا چهار ماه بموجب این ماده بر مدتش افزوده خواهد شد مقصود از عطف فرس مازور و تملک این است که اگر بعنوان فرس مازور در سر موقع از تأدیه حقوق دولت تملک کرد آنوقت دولت این استفاده را از او خواهد نمود اما آنطوریکه آقای زنجانی فرمودند که اگر این امتیاز نقض یا باطل شد دولت بخرج صاحب امتیاز بیاورد و این کار را بکنند پول خودش را ببرد با اینکه حفظ امنیت از وظایف دولت محسوب میشود و بواسطه عدم امنیت است که صاحب امتیاز نتوانسته استفاده بکند دیگر گمان نمی کنم تقصیر صاحب امتیاز باشد و اگر دولت به وظیفه خودش عمل نکند گمان نمی کنم ایرادی بر صاحب امتیاز وارد باشد

(جمعی اظهار کردند مذاکرات کافی است) رئیس - پیشنهاد آقای زنجانی قرائت میشود بنده پیشنهاد میکنم : ماده نهم امتیاز خاک سرخ چنین نوشته شود : هر گاه حوادث فوق العاده فرس مازور عمومی یا معلی از عملیات امتیاز پیدا شد و صاحب امتیاز در ظرف يك ماه به دولت اطلاع داده دولت تصدیق نموده و عملیات معدن معطل مانده فقط مدت تعطیل قهری از صاحب امتیاز مطالبه نمی شود و بقدر مدت امتیاز افزوده شده و قسط راد آن مدت خواهد پرداخت

ابراهیم زنجانی رئیس - ماده دهم قرائت میشود (بشرح ذیل قرائت شد) ماده ۱۰ - پس از انقضای مدت در صورتیکه دولت بخواهد امتیاز این معادن را به دیگری واگذار نماید باتساوی شرایط پیشنهاد واصله صاحب امتیاز حق تقدم خواهد داشت

رئیس - مخالفی هست اظهار شد خیر

رئیس - ماده یازدهم قرائت می شود (باین ترتیب خوانده شد) ماده ۱۱ - آلات و ادواتی که صاحب امتیاز فقط برای استخراج و حمل مواد مستخرج وارد نماید از حقوق گمرکی معاف

خواهد بود و نیز حقوق گمرکی بمقدار خاک که استخراج و حمل می شود تعلق نخواهد گرفت

رئیس - آقای حاج شیخ اسدالله (اجازه) حاج شیخ اسدالله - موافقم رئیس - آقای آقا سید فاضل (اجازه) آقای سیدفاضل - موافقم رئیس - آقای تدین (اجازه)

تدین - بنده در ابتدای مطرح شدن این لایحه ببعضی آقایان دیگر عرض می - کردم این امتیاز نیست و اجاره است حالا مورد فرق و اختلاف این مسئله پیدا شده است در کلیه بلکه در اغلب امتیازات معمول است که بعد از انقضای مدت امتیاز کلیه آلات و ادواتی که برای امتیاز شخصی صاحب امتیاز تهیه کرده است باید بدولت منتقل شود در اینجا عبارت کلیه آلات و ادوات فقط از اصول گمرکی معاف است مثل آن اصولی است که در سایر امتیازات معمول است و در کلیه امتیازات نوشته میشود ولی نقضی که دارد این است آلات و ادواتی که برای استخراج میآورد از حقوق گمرکی معاف است پس باید بعد از انقضای مدت تملک بدولت شود والا اگر غیر از این باشد اجازه خواهد بود

رئیس - آقای حاج شیخ اسدالله (اجازه) حاج شیخ اسدالله - آلات و ادواتی که در مستندات نوشته می شود معاف بدولت خواهد بود اما در چه صورت در صورتی که آن سرمایه که صاحب امتیاز باین معرف رسانده است استهلاک استیفا کرده باشد ولی در اینجا ملاحظه میفرمایند عنوان استهلاک سرمایه در کار نیست باینجهت آلات و ادوات معدن دیگر بدولت داده نمی شود زیرا يك شخصی آمده و يك امتیازی گرفته و بخارجی کرده است و در مقابل صد هزار تومانی که بدولت میدهد فقط مساعدتی که باو می شود این است که آلات و ادوات حمل و نقل از قبیل ماشین دستی و غیره از تأدیه گمرک معاف خواهد بود ولی مابقی آلات بالاخره تمام چیز های دیگری که برای استخراج لازم است باید گمرک بدهد فرق نمیکند ملاحظه است در ضمن اجاره هم بتوسعه هر چه آلات و ادوات می آورد مال دولت باشد ولی بطور کلی هم موجرو مستاجر صاحب امتیازی را نمی توان تعجب کرد که بدون آنکه سرمایه اش استهلاک شود باید پس از انقضای مدت امتیاز تمام آنچه را که وارد کرد بدولت بدهد و از این نقطه نظر گمان میکنم فرقی نمیکند ولی در موقع اعلان مزایده فرق کرده و اثر خیلی عملی دارد

رئیس - آقای آقا سید فاضل (اجازه) آقای آقا سید فاضل - موافقم رئیس - آقای دستغیب (اجازه)

دستغیب - این ماده مبهم است برای اینکه البته باید وسائل حمل و نقل را اختیار داد که تهیه کند ولی چون اینجا وسائل حمل و نقل گل سرخ را مطلق نوشته بنده عقیده ام این است که این ماده ناقص است و باید دولت هم ناظر باشد و حق تفتیش در وسائل حمل و نقل داشته باشد زیرا ممکن است وسائل حمل و نقل تهیه کند و استفاده از آن وسائل بغیر از حمل خاک سرخ هم بنماید پس بهتر است نوشته شود که دولت هم نظارت دارد

رئیس - آقای آقا سیدفاضل (اجازه) آقای آقا سیدفاضل - بنده تعجب میکنم از آقا دستغیب که ایشان اجمال در وسائل حمل و نقل قائل شدند بدیهی است وسائل حمل و نقل يك چیزهایی است که خاک را بتواند ببرد و اینکه اینجا قید میکنیم که دولت در وسائل حمل و نقل باسکله های بتادر نظارت داشته باشد که چیز دیگر حمل نکند این موضوع را خود ماده معین میکند و علاوه آن سائلی که صاحب امتیاز برای حمل خاک تهیه می کند ابداً نمی شود از آن استفاده دیگر کند

مثل اینکه مسافر حمل کند گمان میکنم هیچ این احتمال را نمیدهد و در خصوص نظارت دولت بندهم گمان می کنم در همه مواد من الابد والی الختم باید دولت نظارت داشته باشد

آقاسید فاضل - مواظف
رئیس - آقای حاج میرزا عبد الوهاب
 مواظف
 حاج میرزا عبد الوهاب - بنده
 هم چنانچه در روز اول هم عرض کردم حالا هم عرض میکنم این امتیاز رایك کسی بصد هزار دولا ر طالب است و با آقای حاج معین بصد هزار تومان واگذار شده است و اگر بنا شد از كمرك و سایر چیزها هم معاف باشد در حقیقت این معین راهب منظور بحاج معین التجار تقدیم کرده اند و اگر بنا باشد از كمرك معاف باشد باید همانطوریکه آقای تدین گفتند آلات و ادواتش متعلق بدولت باشد
 (جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است)
رئیس - مذاکرات کافی است شور اول تمام شد ماده الحاقیه پیشنهادی آقای زنجانی قرائت میشود
 بمضمون ذیل قرائت شد
 ماده الحاقیه
 بنده پیشنهاد میکنم يك ماده الحاقیه بترتیب ذیل بامتیاز خاك فرمز افزوده شود صاحب امتیاز باید دفاتر منظمی داشته باشد تا دولت هر وقت بخواهد مراجعه کرده و مقدار خاكیکه استخراج شده و فروخته شده و ذخیره شده و از قیمتی که فروخته شده و جوهری که بصاحب امتیاز رسیده و از وضعیت معدن کاملاً مطلع شود
 ابراهیم زنجانی
رئیس - مراجعه میشود بكمیسیون ماده الحاقیه دیگری است از طرف آقای اقبال السلطان قرائت میشود
 بشرح ذیل قرائت شد
 ماده الحاقیه
 حاج معین التجار باید آلات و ادواتی را که دولت از برای استخراج خاك تهیه کرده است بقیمت عادلانه خریداری نماید اقبال السلطان
رئیس - پیشنهادات ارجاع میشود بكمیسیون رأی میکنیم بشور دوم آقایانی که تصویب می کنند شور دوم بشود قیام فرمایند
 (اغلب قیام نمودند)
رئیس - تصویب شد - چند دقیقه تعطیل می شود
 جلسه برای تنفس تعطیل و پس از نیم ساعت مجدداً تشکیل گردید
رئیس - بعد از لایحه گل سرخ چیزی جزء دستور نبود حالا هم قانون شورای دولتی حاضر است اگر مایل هستید مذاکره شود و الا بماند برای جلسه بعد
 (یکی از نمایندگان چون ظهر است بماند برای جلسه بعد)
رئیس - پس میماند برای جلسه بعد آقای ملك الشعراء پیشنهاد کرده اند قرائت می شود

(بقرار ذیل قرائت شد)
 بنده پیشنهاد می نمایم قانون انتخابات در اول جلسه یکشنبه در دستور گذاشته شود
 ملك الشعراء
رئیس - آقای نصرت الدوله (اجازه)
نصرت الدوله - بنده بایشهاد آقای ملك الشعراء هیچ نوع مخالفتی ندارم ولی حالا که بنا شد قانون شورای دولتی مجدداً در مجلس مطرح شود اگر آقایان می خواهند قانون انتخابات هم جزء دستور باشد طوری نباشد که برای قانون حاضر که جزء دستور است اسباب زحمت بشود و عقیده بنده این است که يك روز قانون انتخابات و یکروز قانون شورای دولتی که از كمسیون گذشته است و باید مطرح بشود معین شود که اسباب زحمت نباشد
 حاج شیخ اسدالله - آقای ملك الشعراء توضیح خودشان را دهند
ملك الشعراء - گمان نمیکنم این مسئله محتاج بتوضیح زیاد باشد زیرا در نتیجه تجربیات زیاد بمانات شد که قانون انتخابات گذشته يك مضاری داشته است و از طرف مجلس در کمال میل يك تصمیمی گرفته شد که يك کمیسیونی تشکیل بدهند و در آن تجدید نظر بکنند بنده هم جزو آن كمسیون تجدید نظر در قانون انتخابات بودم و بر حسب امر مجلس و تأکیداتی که از طرف نمایندگان بعمل می آمد رفتم با جماعتی دیگر از آقایان نشستیم و يك زحمت هائمی کشیدیم و قسانون انتخابات را يك سروصورتی دادیم و تصور میکنم به غیر از یکی دو مواد که مختلف فیه است سایر مواد هیچ طرف اشکال و نگرانی نباشد و تمام مواد تقریباً باشور و تصویب عده از آقایان حاضر شده است و راست است اگر چنانچه يك قوانین فوق العاده مهمی پیش بیاید و اولویت آن قوانین بر قانون انتخابات صادر شود وقتی هم برای ما باقی میبود که قانون انتخابات را بگذرانیم اینقدر تأکید نمی کردم چنانچه تا کنون هم تأکیدی نداشتیم ولی آقایان باید تصدیق داشته باشند که اساس مشروطیت و قوه آزادی و سیاست ما فرع حسن جریان قانون انتخابات است و اگر بنا باشد این قانون که دریکسال اصلاح شده به لیت و لعل بگذرد و يك پیشنهادی که برای مطرح شدن آن ماده می شود در آن مخالفت کنند یا یکعده از آقایان از مجلس خارج بشوند و برای اینکه دريك ماده قانون اختلاف نظر هست تمام آن قانون را عقب بیندازند این نه تنها يك نقصی برای مجلس است که موافق نشده است يك قانون صحیحی را بگذرانند بلکه يك توهینی هم برای مجلس خواهد بود زیرا خواهند گفت اگر مجلس اصلاح این قانون را در نظر نداشت نیابستی يك کمیسیونی تشکیل بدهد و تأکیداتی بکنند که چرا کمیسیون قانون را به مجلس نیاورد پس وقتی

که مجلس با این مقدمه اصرار و ابرام کرد که باید قانون انتخابات اصلاح شود حالا که اصلاح شد و مدت یکماه از موقع گذشته اگر جزء دستور گذارده نشود و بخواهد عقب بیندازد این به يك نوع شوخی بیشتر شبیه خواهد بود تا بیک حقیقتی بنده چون میل ندارم مجلس شورای ملی ما و کمسیونها شوخی کند لهذا پیشنهاد کردم که روز یکشنبه در اول دستور گذارده شود و استدعا دارم که آقایان موافقت فرمایند و بدیهی است در یک هفته و دو هفته تمام نمی شود و آقایان هم که مایلند قوانین دیگری جزء دستور شود در ایام هفته روزهای دیگر هم خواهد بود پیشنهاد کنید که در آن هفته روزهای یکی دوروز برای قانون شورای دولتی یا سایر قوانین واگذار شود و لسی بالاخره برای اینکه يك طرفه دیده می شود از طرح شدن این قانون بنده و رفقا اصرار داریم که این قانون جزء دستور شود و در جریان مذاکرات آن بشویم آنوقت البته سرعت گذشتن آن یا تعویق آن بسته بنظر اکثریت مجلس است اگر اکثریت خواست می گذرد و اگر نخواست در ضمن مذاکرات ممکن است به تعویق بیندازد نه اینکه يك قانونی نگذرد و جزء دستور گذارده نشود و بطرفه و تعلق بگذرد این است که بنده پیشنهاد میکنم جزء دستور بکشند گذاشته شود که در اول جلسه مطرح و مذاکره شود
رئیس - رأی میکنیم به پیشنهاد آقای ملك الشعراء آقایانی که پیشنهاد ایشان را تصویب می کنند قیام نمودند (عده قیام نمودند)
رئیس - تصویب نشد
ملك الشعراء - بنده چهل وسه نفر شردم
رئیس - چهل و دونفر قیام کرده بودند
 آقای میرزا سید حسن (اجازه)
آقا میرزا سید حسن مجتهد کاشانی - بنده عرض میکنم باندازه که آقایان اصرار دارند که قوانین جزء دستور شود با وجود اینکه کار زیاد است و حرف هم زیاد میزنند خوب است همان اندازه در آمدن مجلس وقت داشته باشند و در همان موقع سه ساعت و ربع قبل از ظهر که معین شده حاضر شوند تا قوانینی که در مجلس می آید وقت باشد که در او مذاکره شود
رئیس - دستور فردا اولاً راپورت کمیسیون بودجه راجع باضافه حقوق مهندسان بلدی تا بیا قانون شورای دولتی اگر پیشنهادی هم دارید فرمایند
 آقای آقاسید یعقوب (اجازه)
آقاسید یعقوب - موقوفاتی که در

ایران هست مثل مقبره بیغمبری و غیره راجع به تولیت و مغارج روشنائی آن هر روز شکایاتی میرسد از فراری که شنیده ام راپورت آنهم حاضر است استدعا میکنم جزء دستور گذارده شود
رئیس - آقای مخبر کمسیون جواب می دهند
نصرت الدوله - مخبر کمسیون بودجه - راپورت راجع بروشنائی حاضر است بعد از ظهر تقدیم مقام ریاست خواهد شد
رئیس - آقای تدین (اجازه)
سید محمدتدین - تعویق تصویب بودجه وزارت معارف در خارج تولید مشکلاتی کرده است بنده خواستم از كمسیون بودجه تقاضا کنم که هر چه زودتر در این باب تریع فرمایند و راپورت آنرا تقدیم کنند که تکلیف معلمین زودتر معلوم شود بهتر است برای اینکه چون بودجه را مجلس تصویب نکرده پرداخت حقوق برج جوی که مطابق معمول بسایر وزارت خانه ها داده شده بوزارت معارف و اشکالش هم برای تعویق برده است
رئیس - از قرار تحقیقاتیکه شده است بودجه معارف از كمسیون گذشته است روز سه شنبه نوشته می شود دوسه روز هم معطلی دارد تا طبع و توزیع شود و برای شنبه آتی حاضر خواهند شد
 آقای حاج میرزا عبد الوهاب (اجازه)
حاج میرزا عبد الوهاب - همان عرض آقای تدین را خواستم عرض کنم
رئیس - آقای آقاسید یعقوب
 (اجازه)
آقاسید یعقوب - عرضی ندارم
رئیس - پیشنهاد آقای مدرس قرائت می شود
 (بمضمون ذیل قرائت شد)
 پیشنهاد میکنم از قانون انتخابات فقط موادیکه اصلاح شده یا الحاق شده دستور جلسه شنبه و یکشنبه شود (مدرس)
رئیس - آن قسمتی که راجع است بفردا چون رد شده دیگر رأی گرفته نمیشود
مدرس - اجازه فرمایید توضیح بدهم
رئیس - فرمایید
مدرس - بنده عقیده ام این است که این قانون انتخابات باید از كمسیون بر گردد به مجلس چون حقیقاً اسباب افتضاح شد چون قانون انتخابات بعد از مذاکراتی برای اصلاح بكمیسیون مراجعه شد و اصلاحاتی هم کردند ولی یکی از مواد آن موافق میل بعضی از آقایان نیست بنده

نست خودم آن ماده که موافق میل آقایان است اگر چه صلاح مملکت میدانم پس بگیرم برای اینکه آن مواد دیگرش بگذرد و يك فایده برای این مملکت داشته باشد والا بنده بآن نظریاتی که دارم شاید ضبط کنم
 زیرا ممکن است اشخاصی باشند که در این کرسی ها بنشینند و اصلاحات از آنها خبر نداشته باشد باز هم التماس و التجا می کند که از این يك ماده چشم میبوشم و همین مواد اصلاح شده بیاید در مجلس و آقایان هم نظریات خودشان را بگویند و آن ماده که موافق میل بعضی از آقایان نیست بنده باینکه صلاح و لازم میدانم پس می گیرم ولی اگر آقایان صلاح نمیدانند اهمیت ندارد بنده بقسمت خودم پس بگیرم ولی آن ده دوازده مواد دیگر که اهمیت دارد نگذارید فدای این يك ماده شوم بیاورید در مجلس مذاکرات شود اگر ما ضبط کردیم آنها را رد کنند و اگر ضبط نشده زودتر نگیفش معلوم شود لذا برای اینکه این ماده باعث تعویق سایر مواد نشود لهذا این پیشنهاد را کردم که اگر آقایان صلاح می دانند آن مواد اصلاح شده با استثنای آن ماده خبیثه باقی آن بمجلس بیاید و آقایان در او نظر کنند تا مملکت از این قانون انتخاباتی را که در این مدت معایش را دیده ایم اصلاح شود
رئیس - رأی میکنیم باین پیشنهاد آقای شیخ الرئیس (اجازه)
شیخ الرئیس - عرض میکنم اگر آقای مدرس متأثر و دلننگ شده اند میخواهند امضای خودشان را پس بگیرند خودشان می دانند ولی ما چه و یک نفر دیگر که امضاء کرده ایم مادر امضای خودمان حاضریم و اگر هم موافقت نفرمایند راه دیگری برای ما باز هست بکمتره دیگر هم بنوبت عریض خودمان را عرض میکنیم اگر هم قبول نشد رفراهم و مراجعه بملت هست از خودشان و سایر جاهای دیگر نوشته اند که ما طرفدار قانون تازه ایم ما و رفقا حاضریم اگر در مجلس مسکن نشود مثل آن سفر در تلگراف خانه برویم و بملت مراجعه کنیم اگر آن قانون انتخابات سابق را خواستند آن را و اگر قانون انتخابات تازه را خواستند ما تصدیق می کنیم
 پس هر وقت يك قانونی پیشنهاد شود و اکثریت مخالف آن قانون باشد برای اقلیت يك راهی باز است و آن مراجعه بملت است پس استدعا دارم که آقای مدرس پیشنهاد خودشان را مسترد دارند و یکروز دیگر وقت مجلس را برای همین مطلب منحصر کنیم و به بیستم تکلیف ما با موکلین خودمان چه خواهد بود
لسان الملك - معلوم می شود آقای شیخ الرئیس از طرف تمام ملت حق

دارند
 (جمعی از نمایندگان) (البته صحیح است از طرف تمام ملت حق دارند)
مدرس - حالا که تقاضا میکنند بنده پیشنهاد خودم را پس بگیرم
رئیس - کدام پیشنهاد را پس گرفتید
مدرس - همین پیشنهادی که الان مطرح بود
رئیس - آقای آصف الممالک (اجازه)
آصف الممالک - پیشنهادی را که آقای مدرس فرمودند عملی نمیشود
عدهای از نمایندگان - پیشنهادشان را مسترد داشتند
آصف الممالک - مقصود بنده این است که این قانون بسایر قوانین هیچ فرقی ندارد البته هر قانونی که بمجلس می آید عده با آن قانون مخالفند و عده موافق آقایانی که مخالف هستند پیشنهادات خودشان را میکنند و پیشنهاد آنها بكمیسیون مراجعه میشود و در كمسیون هم ممکن است حاضر شده نظریات خودشان را اظهار کنند بلکه اعضاء كمیسیون هم با نظر آنها موافقت کنند و این هیچ اشکال ندارد من میدانم چرا اصلاً آقایان میل ندارند وارد مذاکره در آن بشوند در صورتیکه ممکن است پس از داخل شدن در مذاکره پیشنهادهای بهتری بکنند و مراجعه بكمیسیون بشود و كمیسیون تصمیمی اتخاذ کند که موافق نظر همه باشد و بنده هیچ مانعی نمی بینم که جزء دستور گذارده شود و وارد در شور آن بشویم مگر اینکه آقایان اصلاً میل نداشته باشند که این قانون جزء دستور بیاید
رئیس - خطاب با آقای مدرس آن پیشنهاد را پس گرفتید یا آن مطلبی را که آقای محمد هاشم میرزا اظهار داشتند
مدرس - عجالتاً این پیشنهاد را پس گرفتم اگر مجدداً لازم شد پیشنهاد میکنم مجلس نیمساعت بعد از ظهر ختم شد
رئیس مجلس - مؤتمن الملك
جلسه دو بیست و بیست صورت مشروح مجلس یوم یکشنبه پانزدهم برج دلو ۱۳۰۱ برابر هفدهم جمادی الثانیه ۱۳۴۱
 مجلس دو ساعت نیم قبل از ظهر بریاست آقای مؤتمن الملك تشکیل گردید
 صورت مجلس یوم شنبه ۱۴ دلو را آقای امیر ناصر قرائت نمودند
رئیس - آقای حاج میرزا عبد الوهاب
 (اجازه)
حاج میرزا عبد الوهاب - در صورت مجلس عرضی ندارم
رئیس - آقای شیخ الا سلام اصفهانی (اجازه)